

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR
Poslanska skupina Levica

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
t: 01 478 96 49, f: 01 478 98 45, e: ps-levica@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Datum: 29. september 2017

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV
Prvopodpisani Miha Kordiš

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Dr. Milan Brglez, predsednik

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 in 75/16 – UZ70a), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 39/11 in 48/12) in 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13 in 38/17) vlagamo podpisane poslanke in poslanci

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

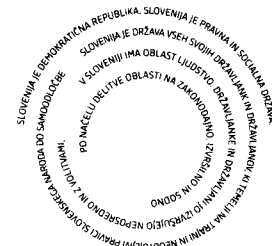
in ga na podlagi 114. in 115. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije pošiljamo v obravnavo.

Predlagamo, da državni zbor obravnava Predlog zakona o spremembi Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju po skrajšanem postopku, saj gre za manj zahtevno spremembo zakona (142. člen Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije).

Pri obravnavi predloga zakona v Državnem zboru RS in pri delu njegovih delovnih teles bo v imenu predlagatelja sodeloval poslanec Miha Kordiš.

Prilogi:

- predlog Zakona o spremembi Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju,
- podpisi poslank in poslancev.

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	29-09-2017
Šifra:	500-01/17-31/1
Povezava:	
EPA:	2237-VII EU:
Sign. zn.:	
Kratice:	

ZAKON O SPREMEMBI IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJETJE PREDLOGA ZAKONA

Samozaposlovanje je najhitreje rastoča oblika zaposlovanja v Sloveniji, ki že več let izpodriva redne zaposlitve. Medtem, ko je bilo aprila letos v Sloveniji še vedno 40.676 ali 5,1 % manj zaposlenih kot avgusta 2008, se je število samozaposlenih (brez kmetov) povečalo kar za 14.594 oseb oziroma za 26 %, število samostojnih podjetnikov posameznikov pa za 15.022 ali kar za 31,1 %!¹

Pri večini novih samozaposlitev dejansko ne gre za obrtnike, male podjetnike ali samostojne poklice, ampak za prekarne delavce, ki so v samozaposlitev prisiljeni. To potrjujejo rast deleža samozaposlenih v zaposlitveni strukturi, primerjava dodane vrednosti v gospodarskih družbah in pri samostojnih podjetnikih ter kazalniki revščine.

Delež samozaposlenih, ki se je od leta 1991 postopno zmanjševal, od začetka krize strmo narašča. Čeprav je bil leta 2014 delež samozaposlenih pri nas (13,1 %) še vedno nižji, kot recimo v Grčiji (30,8 %) ali Romuniji (20,7 %), je bil opazno višji kot v Avstriji (11,3 %), Nemčiji (10,4 %) ali na Danskem (8,3 %).² Lani je bila neto dodana vrednost na delavca v gospodarskih družbah (42.094 EUR) več kot trikrat višja kot pri samostojnih podjetnikih (13.053 EUR).³ Zato ni presenetljivo, da je bila lani stopnja tveganja revščine med samozaposlenimi (22,9 %) skoraj šestkrat višja kot pri zaposlenih (4 %).

Eno od področij, na katerih so samozaposleni bistveno prikrajšani v primerjavi z zaposlenimi, je nadomestilo dohodka v časučasne zadržanosti od dela (bolniško nadomestilo). Ker samozaposleni nimajo delodajalca, prvih 30 dni bolezni *de facto* nimajo pravice do denarnega nadomestila, ki ga zaposlenim izplačuje delodajalec. Ker je dohodek samozaposlenih, ki ne zaposlujejo drugih delavcev, odvisen zgolj od njihovega osebnega dela, samozaposleni praviloma delajo, čeprav so bolni. Tovrstni »prezentizem« lahko resno škoduje njihovem zdravju, pri čemer se je treba zavedati, da je samozaposlitev že sama po sebi dejavnik tveganja za zdravje.⁴ Ker se povečuje

---

¹ Statistične in zakonske definicije samozaposlenih se nekoliko razlikujejo. Predlagani zakon se nanaša na samostojne podjetnike posameznike in na osebe, ki samostojno opravljajo poklicno dejavnost, kot so novinarji in drugi kulturni delavci.

² Prim. Kanjuo Mrčela, Ignjatović: Od prožnosti do prekarnosti dela, *Teorija in praksa*, 3/2015.

³ https://www.ajpes.si/Doc/AJPES/Dogodki/Sporocilo_za_javnost_AJPES_maj_2017.pdf

Podatek se sicer nanaša tako na samozaposlene, ki ne zaposlujejo drugih delavcev, kot na samozaposlene, ki jih. Ker ni boljših podatkov, ga lahko vendarle uporabimo kot indikator, ki kaže, kako malo neto dohodka ustvarijo samostojni podjetniki posamezniki.

⁴ Na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje so lani opravili pregled 16 mednarodnih raziskav o povezavi med statusom samozaposlenega in zdravjem. Te raziskave – objavljene v najuglednejših znanstvenih revijah – potrjujejo domnevo, da je zdravstveno stanje samozaposlenih slabše kot zdravstveno stanje zaposlenih pri delodajalcih. Prim. tudi: »Prekarci in zdravje: popolnoma fleksibilni, dokler se ne zlomijo«, *Delo*, 30. 1. 2015.

število samozaposlenih, se povečujejo tudi družbeni stroški okvar zdravja, ki so posledica sedanje ureditve.⁵

Sedanja ureditev ima še posebej negativne posledice za tiste samozaposlene, ki ne zaposlujejo delavcev, ki bi jih lahko nadomeščali v času bolezni. Po registrskih virih je bilo takih kar 74 % samostojnih podjetnikov posameznikov. Pri tej kategoriji samozaposlenih bolezni ne ogroža le zdravja, ampak tudi socialno varnost samozaposlenega. Če je samozaposleni delavec tako hudo bolan, da mora popolnoma prekiniti delo, izgubi tudi del dohodka ali celo naročnike, kar lahko ogrozi sam obstoj »s.p.-ja« s tem pa tudi socialno varnost samozaposlenega in njegove družine.⁶ Še več: čeprav samozaposleni delavec v času bolezni ne more delati, mora tudi za obdobje, ko je bil bolan, v celoti plačati prispevke za socialno varnost.

Predlagatelji menimo, da ima sedanja ureditev negativne posledice za zdravje in socialno varnost samozaposlenih oseb, zlasti tistih, ki ne zaposlujejo delavcev. Optimalna rešitev bi bila seveda praktična odprava prisilne »espeizacije«, tako da bi imeli status samostojnega podjetnika le tisti delavci, ki lahko z osebnim delom ustvarijo zadostne rezerve tudi za čas bolezni. Vendar pa ugotavljamo, da država z olajšavami pri plačilu socialnih prispevkov (145. člen ZPIZ-2) še vedno spodbuja samozaposlovanje in da inšpekcijske službe evidentno niso sposobne zajezi množične »espeizacije« celih sektorjev in poklicev.⁷ Zato menimo, da problema kratkoročno ni mogoče rešiti drugače kot tako, da bi samozaposlenim, ki ne zaposlujejo delavcev, bolniško nadomestilo že od začetka začasne zadržanosti od dela izplačeval Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS).

Na podlagi tega je poslanec Miha Kordiš 14. marca 2017 vladi predlagal, naj v novem Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-1) predpiše, da začne ZZZS samozaposlenim, ki ne zaposlujejo delavcev, izplačevati bolniško nadomestilo s četrtnim, namesto s 31. dnevno zadržanosti od dela. Podobno rešitev so v okviru javne razprave o ZZVZZ-1 predlagale tudi nekatere organizacije, ki zastopajo interese mladih delavcev in samozaposlenih (Gibanje za dostojno delo, Delavska svetovalnica, Sindikat Mladi plus in Sindikat prekarcev).

Vlada je v odgovoru zastopala protislovna stališča. Po eni strani je trdila, da sprememba na tem področju ni potrebna, ker da se samozaposleni prostovoljno določajo za ta status in jih je treba v tem pogledu obravnavati kot delodajalce. Po drugi

⁵ Prim. dokument MDDSZ *Za dostojno delo*, str. 32:

http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/dpd/21_03_2016_Dostojno_delo_final.pdf

⁶ Med osebami brez obveznega zdravstvenega zavarovanja je poleg izbrisanih največ samostojnih podjetnikov in njihovih družinskih članov.

⁷ Inšpektorat RS za delo je v poročilu za Komisijo za nadzor javnih financ (KNJF) 21. 6. 2017, ki se nanaša na problem t. i. IPS-ov v Luki Koper, zapisal: »Na podlagi ugotovitev inšpektorata RS za delo je treba poudariti, [...] da odpoved pogodb o opravljanju storitev z enim ali dvema IPS-jema ne bo rešila problematike v zvezi s posredovanjem delavcev Luki Koper, d.d., zato je nujno najti trajno rešitev.« Podobno nemoč je izrazil tudi FURS, ki je med drugim pristojen za pregon dela na črno) v poročilu za KNJF z dne 31. 1. 2017: »Ocenjujemo, da navedenega spornega ravnanja ni mogoče učinkovito zajezi zgolj z dodatnimi davčno inšpekcijskimi nadzori.« Pri IPS-ih se prepletata dva problema: IPS-i nezakonito zagotavljajo delavce Luki Koper, d.d., pri čemer so nekateri delavci pri IPS-ih zaposleni, veliko pa jih mora prigrasiti s.p.

strani pa je priznala, da problem obstaja, hkrati pa zatrdila, da bi ga bilo treba rešiti s spremembo Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).

Vladni stališči sta nesprejemljivi. Podatki, s katerimi razpolaga tudi vlada,⁸ nedvoumno kažejo, da so novodobne samozaposlitve nadomestek za redne zaposlitve, ki nosilec ne zagotavljajo socialne varnosti, primerljive z obrtniki ali tradicionalnimi samostojnimi poklici. Novodobni samostojni podjetniki preprosto nimajo dovolj prihodkov, da bi si zagotovili socialno varnost v času bolezni. Prav tako se ne moremo strinjati s trditvijo, da je treba spremembe pravice do nadomestila v breme ZZS najprej vnesti v ZDR-1 in šele nato v ZZVZZ. Obveznosti ZZS so opredeljene v ZZVZZ, ne v ZDR-1.⁹ Poseganje v ZDR-1 zato ni potrebno, razen seveda, če bi hotela vlada problem bolniškega nadomestila samozaposlenih izkoristiti za to, da bi omejila pravice zaposlenih.¹⁰

Naposled ugotavljamo, da se za spremembe na področju bolniškega nadomestila za samozaposlene zavzema tudi Obrtna zbornica Slovenije (OZS).¹¹ Predlaga, da bi se osnova, od katere samozaposleni plačujejo socialne prispevke, zmanjšala za čas začasne zadržanosti od dela. Hkrati predlaga, da bi se obdobje, ko mora bolniško nadomestilo plačevati delodajalec, za vse upravičence skrajšalo s sedanjih 30 na 20 dni bolezni, po tem pa bi se izplačevalo v breme ZZS.

Predlagatelji odločno nasprotujemo kakršnemu koli prelaganju bremen delodajalcev na ZZS. Stroške reprodukcije delovne sile morajo kriti tisti, ki jo izkoriščajo. Kar zadeva samozaposlene, pa ugotavljamo, da je naš predlog lažje izvedljiv in finančno ugodnejši za upravičence. Obračunavanje prispevkov za socialno varnost ureja kar pet zakonov. Poleg tega je oprostitev plačila prispevkov za samozaposlene finančno manj ugodna od rešitve, ki jo predlagamo. Pri minimalni prispevni osnovi bi samozaposleni, ki bi bil začasno zadržan od dela 24 dni, upravičen do oprostitve prispevkov v višini 406,13 EUR, medtem ko bi po naši rešitvi prejel 558,54 EUR nadomestila,¹² hkrati pa bi mu ZZS – tako kot že danes za zadržanosti nad 30 delovnih dni – poravnal še socialne prispevke. Prednost predloga OZS bi bila, da bi bil do ukrepa (predvidoma) upravičen že s prvim, po našem predlogu pa šele s četrtem dnevom. Vendar je naš ukrep namenjen predvsem odpravi posledic nekoliko daljše zadržanosti. Prav tako menimo, da je – v nasprotju s stališčem OZS – pravico do bolniškega nadomestila legitimno omejiti le na samozaposlene, ki ne zaposlujejo delavcev, kajti ti imajo praviloma najnižje prihodke in nimajo možnosti, da bi jih kdo nadomeščal v času bolezni.

⁸ Prim. dokument MDDSZ *Za dostojno delo*.

⁹ Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) opredeljuje obveznosti delavcev in delodajalcev. Torej se na samozaposlene nanaša le, če ti zaposlujejo delavce, v ostalem pa so obravnavani kot gospodarske družbe. Tudi vlada v odgovoru na pobudo poslanca Kordiša navaja, da samostojni podjetniki »nastopajo navzven kot delodajalci, ne kot delojemalci«. Statusa samostojnih podjetnikov in njihovih zdravstvenih pravic torej ni mogoče urediti v ZDR-1!

¹⁰ Delodajalske organizacije, recimo OZS, že dlje časa predlagajo uvedbo čakalnih dni (neplačane bolniške odsotnosti) oziroma skrajšanje časa, ko mora nadomestilo izplačevati delodajalec. Tovrstnim predlogom predlagatelji odločno nasprotujemo.

¹¹ *Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2017*, str. 30, 110:

<http://www.ozs.si/Portals/0/Media/Dokumenti/OZS/OZS%20brosura%20vsebina%20splet%20v1.pdf>

¹² Vključen je tudi znesek za akontacijo dohodnine, ki jo mora odvesti samozaposleni sam.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Cilja predlaganega zakona sta varovanje zdravja in zagotovitev socialne varnosti samozaposlenih oseb. S predlaganim ukrepom bi samozaposlenim, ki ne zaposlujejo drugih delavcev (ki bi jih lahko nadomestili v času bolezni), omogočili normalno zdravljenje in počitek. S tem se ne bi izboljšala le kakovost (delovnega) življenja in zdravstveno stanje samozaposlenih, ampak bi se zmanjšali tudi javni izdatki odpravljanja posledic okvar zdravja, ki jih povzroča sedanja ureditev.

2.2 Načela

Predlagani zakon izhaja iz načel socialne države in enakosti. Ena izmed socialnih pravic je namreč tudi pravica do zdravstvenega varstva, konkretno do plačane bolniške odsotnosti, ki samozaposlenim, ki ne zaposlujejo drugih oseb, trenutno ni zagotovljena v zadostnem obsegu. Zaradi specifičnega (prekarnega) položaja večine samozaposlenih, ki ne zaposlujejo drugih oseb, pravica do plačane bolniške odsotnosti ni zagotovljena niti v tolikšni meri, kot je zagotovljena drugim delovnim ljudem, ki jim prvih 30 dni odsotnosti denarno nadomestilo zagotavlja delodajalec oziroma se zagotavlja z delom drugih oseb.

2.3 Poglavitne rešitve

Predlagamo, da bi ZZZS samozaposlenim, ki ne zaposlujejo drugih delavcev, začel izplačevati bolniško nadomestilo¹³ od četrtega dne začasne zadržanosti od dela, ne pa šele s 31. dnem zadržanosti. Postopek uveljavljanja pravice se ne bi spremenil: samozaposlena oseba bi morala podati vlogo in predložiti ustrezna dokazila, vključno z bolniškim listom, ki ga izpolnita izbrani zdravnik in Finančna uprava republike Slovenije (FURS).

Hkrati določamo, da lahko ZZZS nadomestilo, ki ga je izplačal samozaposleni osebi, izterja od delodajalca, pri katerem je samozaposlena oseba v času začasne zadržanosti od dela opravljala delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih (ZDR-1). S tem bi delodajalce odvrčali od tega, da bi pravico do bolniškega nadomestila iz ZZZS uporabili za spodbujanje prisilnega samozaposlovanja.

---

¹³ V primerih začasne zadržanosti samozaposlene osebe od dela, ki je posledica njene bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom. (Tj. v primerih iz tretjega odstavka 137. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).)

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ne bo imel finančnih posledic za državni proračun. Povečali pa bi se izdatki ZZZS za izplačilo bolniških nadomestil od leta 2019, in sicer v rangu velikosti do 10 mio EUR letno. Za primerjavo: samozaposlene osebe so lani plačale 111,9 mio EUR prispevkov za zdravstveno zavarovanje.

Ocena temelji na naslednjih predpostavkah in izračunu:

- Skladno s Poslovnim poročilom ZZZS za leto 2016 je bilo v tem letu zaradi začasne zadržanosti od dela zaradi bolezni, ki ni šlo v breme ZZZS, izgubljenih 4.911.248 delovnih dni. Toliko delovnih dni je bilo torej izgubljenih zaradi začasnih zadržanosti, krajših od 31 dni.
- Skladno s Poslovnim poročilom ZZZS za leto 2016 je bilo v tem letu obvezno zavarovanih 755.940 zaposlenih. Povprečno je torej na zaposleno osebo v Sloveniji prišlo 6,5 dneva bolniške odsotnosti, krajše od 31 dni. (ZZZS ne beleži začasne zadržanosti drugih aktivnih zavarovancev, če so krajše od 31 dni.)
- Če predpostavimo, da 74 % samostojnih podjetnikov, ki jih ZZZS vodi kot zavarovance (73.024), ne zaposluje delavcev, lahko domnevamo, da bi predlagani ukrep potencialno zajel 54.038 oseb.
- Če upoštevamo, da bi bil zavarovanec samostojni podjetnik do nadomestila v breme ZZZS upravičen šele s četrtem dnem, bi nadomestilo v povprečju prejemal 3,5 dneva, vsi zavezanci samostojni podjetniki, ki ne zaposlujejo delavcev, pa 189.133 dni na leto.
- Če upoštevamo, da je strošek nadomestila ZZZS za samozaposleno osebo z minimalno prispevno osnovo¹⁴ 39,85 EUR na dan,¹⁵ bi se izdatki ZZZS na letni ravni povečali za 7.536.950 EUR. Od tega bi se ZZZS-ju 329.066 EUR povrnilo v obliki prispevkov. Neto učinek predlaganega zakona na letni ravni bi bil torej okoli 7,2 mio EUR. Zaradi povečevanja števila samozaposlenih ter dejstva, da je povprečna prispevna osnova nekoliko višja od minimalne, je treba to številko nekoliko povečati. Vsekakor pa ocenjujemo, da stroški realizacije predlaganega ukrepa za ZZZS ne bi presegli 10 mio EUR na leto.

---

¹⁴ Takih je velika večina samozaposlenih. Po podatkih ZZZS je bil povprečni mesečni prispevek samozaposlenega zavarovanca 138 EUR, kar je le malo več od minimalnega prispevka, ki je lani znašal 124,30 EUR.

¹⁵ Prim. pojasnilo ZZZS predlagateljem z dne 20. 7. 2017.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Zakon ne predvideva porabe proračunskih sredstev.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Vsebina zakona ni predmet urejanja na ravni Evropske unije.

5.1 Avstrija

V Avstriji¹⁶ se zaposleni v privatnem sektorju in samozaposlene osebe, katerih letni dohodek presega 5.108,40 EUR in ki niso socialno zavarovane na drugi podlagi, obvezno vključijo v socialna zavarovanja na podlagi Zakona o socialnem zavarovanju *Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (ASVG)*.

Prispevna stopnja za zdravstveno zavarovanje za zaposlene (delojemalce) znaša 3,87 %. Samozaposleni plačujejo prispevke zdravstveno zavarovanje po stopnji 7,65 % in nezgodno zavarovanje po stopnji 1,53 % %. Samozaposleni se lahko odločijo za dopolnilno zavarovanje (*Zusatzversicherung*) s prispevno stopnjo 2,5 %.

Zaposleni pridobijo pravico do bolniškega nadomestila s četrtnim dnevom začasne zadržanosti od dela, in sicer v breme delodajalca. Delodajalec je zaposlenim dolžan izplačevati plačo od 6 do 12 tednov, odvisno od delovne dobe. Od 43. dne nezmožnosti za delo se bolniško nadomestilo praviloma izplačuje v breme nosilca zdravstvenega zavarovanja.

Samozaposleni na splošno pridobijo pravico do bolniškega nadomestila s 43. dnevom nezmožnosti za delo v breme nosilca zdravstvenega zavarovanja (104.a člen ASVG). Samozaposleni, ki so dopolnilno zavarovani, pridobijo pravico do bolniškega nadomestila v breme nosilca zdravstvenega zavarovanja s četrtnim dnevom nezmožnosti za delo (106. člen ASVG).

5.2 Hrvaška

Na Hrvaškem¹⁷ se zaposleni, osebe, ki samostojno opravljajo poklic ali gospodarsko dejavnost, in kmetje obvezno vključijo v zdravstveno zavarovanje na podlagi *Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju*.

¹⁶ Prim.: Andrej Eror, »Nadomestila za začasno zadržanost z dela« – Primerjalni pregled, Državni zbor RS, raziskovalna naloga, 25. 5. 2017, <https://www.svagw.at/cdscontent/load?contentid=10008.586913&version=1484831542> in poizvedbo predlagateljev pri Arbeiterkammer Wien.

¹⁷ Prim.: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Doprinosi_157i.pdf, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&langId=hr&intPagId=4459> in poizvedbo predlagateljev pri Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje.

Prispevna stopnja za zdravstveno zavarovanje za zaposlene (delojemalce) znaša 15 %, za zaščito zdravja na delovnem mestu pa 0,5 %. Prispevni stopnji za samozaposlene sta enaki, torej 15 % za zdravstveno zavarovanje in 0,5 % za zaščito zdravja na delovnem mestu.

Zaposleni imajo pravico do bolniškega nadomestila zaradi začasne zadržanosti od dela od prvega dne zadržanosti. Prvih 42 dni zadržanosti nadomestilo izplačuje delodajalec, od 43. dne zadržanosti pa se izplačuje v breme nosilca zdravstvenega zavarovanja. Delovni invalidi pridobijo pravico do bolniškega nadomestila v breme nosilca zdravstvenega zavarovanja z osmim dnevom zadržanosti. Samozaposleni pridobijo pravico do bolniškega nadomestila v breme nosilca socialnega zavarovanja s 43. dnevom začasne zadržanosti oziroma z osmim dnevom začasne zadržanosti, če imajo status delovnega invalida.

5.3 Švedska

Na Švedskem¹⁸ so zaposleni in samozaposleni vključeni v obvezno zdravstveno zavarovanje, ki ga izvaja Švedska agencija za socialna zavarovanja (*Försäkringskassan*).

Prispevke za zdravstveno zavarovanje in za zavarovanje za primer poklicne bolezni zaposlenih plačujejo delodajalci po stopnji 4,85 % Samozaposleni plačujejo prispevka za zdravstveno zavarovanje in za zavarovanje za primer poklicne bolezni po stopnji 4,94 % oziroma 0,30 %.

Zaposleni imajo pravico do bolniškega nadomestila (*sjuklön*) od drugega dne zadržanosti od dela, razen če zaposleni zbolijo v petih dneh po vrnitvi na delovno mesto. V tem primeru čakalnega dne ni. Prvih 14 dni začasne nezmožnosti za delo bolniško nadomestilo zaposlenim izplačuje delodajalec, po tem pa nosilec zdravstvenega zavarovanja. Potrdilo zdravnika je treba – razen izjemoma – priložiti šele, če zadržanost traja več kot sedem dni. Bolniško nadomestilo brezposelnim izplačuje v breme nosilec zdravstvenega zavarovanja od prvega dne bolezni. Bolniško nadomestilo samozaposlenim izplačuje nosilec zdravstvenega zavarovanja od osmega dne nezmožnosti za delo.

---

¹⁸ Prim.: <http://www.oecd.org/ctp/tax-policy/taxing-wages-20725124.htm>,
https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/b6ec6788-05a7-49b4-a365-559c316a9a54/Sjukpenning_FK_4086+Fa_enGB.PDF?MOD=AJPERES in
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1130&langId=en&intPagId=4810>.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen:

V Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C in 47/15 – ZZSDT) se v 29. členu za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»Ne glede na določbo druge alineje prvega odstavka tega člena imajo osebe, ki na območju Republike Slovenije samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost kot edini poklic in ne zaposlujejo delavcev, pravico do denarnega nadomestila od četrtega dne začasne zadržanosti od dela.«

2. člen

V 93. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Pravna ali fizična oseba, pri kateri je samozaposlena oseba iz tretjega odstavka 29. člena tega zakona v času prejemanja nadomestila za začasno zadržanost od dela opravljala delo na podlagi pogodb civilnega prava v nasprotju z zakonom, ki ureja delovna razmerja, mora zavodu povrniti znesek nadomestila, izplačanega zaradi začasne zadržanosti, ki je trajala do 30 dni.«

V sedanjem drugem odstavku, ki postane tretji odstavek, se besedilo »iz prejšnjega odstavka« nadomesti z besedilom »iz prvega in drugega odstavka«.

Sedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

3. člen

Postopki uveljavljanja pravic do nadomestila za čas začasne zadržanosti od dela, začeti pred začetkom uporabe tega zakona, se končajo po dosedanjih predpisih.

4. člen

Ta zakon začne veljati 15 dni po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. januarja 2019.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Predlagana dopolnitev določa, da začne ZZS samozaposleni osebi v primeru bolezni¹⁹ izplačevati nadomestilo za začasno zadržanost od dela s četrtem, ne pa šele z 31. dnevom zadržanosti. Dodatni pogoj za pridobitev te pravice je, da samozaposlena oseba (torej samostojni podjetnik posameznik ali oseba, ki samostojno opravlja poklicno dejavnost, kot so novinarji in drugi kulturni delavci), ne zaposluje delavcev. Pravica je torej omejena le na tiste samozaposlene, ki jih pri njihovem delu ne more nihče nadomestiti in ki večinoma – glede na dostopne statistične podatke – ustvarijo tako malo (neto) dohodka, da si za čas bolezni ne zmorejo sami zagotoviti socialne varnosti in sredstev za plačilo obveznih prispevkov za socialno varnost.

Ker je ukrep namenjen zagotavljanju osnovne socialne varnosti, se začne nadomestilo izplačevati šele s četrtem delovnim dnevom zadržanosti. Na ta način so zajeta bolezenska stanja, ki znatneje vplivajo na dohodke samozaposlenega, hkrati pa se zmanjša tudi administrativna obremenitev ZZS-ja in FURS-a, povezana z uveljavljanjem zadevne pravice (zmanjša se število zahtevkov).

Postopek uveljavljanja zadevne pravice ostaja nespremenjen. Samozaposlena oseba bo ZZS-ju predložila obrazec BOL. Vanj bo izbrani zdravnik vnesel podatke o medicinskih razlogih za začasno zadržanost, FURS pa podatke, ki so potrebni za odmero nadomestila. Pod predpostavko, da samozaposlena oseba plačuje prispevke od minimalne osnove, bi samozaposlena oseba za en koledarski mesec odsotnosti prejela 558,54 EUR nadomestila.²⁰ ZZS bi ta neto prejemek nakazal na račun samozaposlene osebe, hkrati pa bi na ustrezne podračune državnega proračuna poravnal tudi prispevke za socialno varnost za to isto obdobje.

Posebej poudarjamo, da s predlagano ureditvijo ne posegamo v pravice samozaposlenih v kulturi do plačila prispevkov za socialno varnost iz proračuna in do dnevnega nadomestila za čas zadržanosti od dela zaradi bolezni, ki traja več kot 30 dni.²¹ Razmejitev med obveznostmi ZZS-ja in ministrstva za kulturo ostajajo enaka kot doslej, le da obveznosti ZZS-ja nastopijo prej kot po veljavni ureditvi.

K 2. členu

Namen predlagane dopolnitve je dvojen. Po eni strani bi povečala prihodke ZZS-ja, ki so na razpolago za plačilo zdravstvenih storitev in drugih pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Po drugi strani bi deloval kot varovalka pred nadaljnjim širjenjem prekarne oblike dela. Delodajalci od delavcev vse pogosteje zahtevajo, da pridobijo status samostojnega podjetnika, ker delodajalcu v tem primeru ni treba plačevati socialnih prispevkov delodajalca (t. i. drugi bruto od plače), omogočiti

¹⁹ V primerih začasne zadržanosti samozaposlene osebe od dela, ki je posledica njene bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom. (Tj. v primerih iz tretjega odstavka 137. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).)

²⁰ Vključen je tudi znesek za akontacijo dohodnine, ki jo mora odvesti samozaposleni sam.

²¹ Prim.: 83. in 82.a člen Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 77/07 – UPB, 56/08, 4/10, 20/11, 111/13 in 68/16).

plačanega letnega dopusta ipd. Razširitev pravice do bolniškega nadomestila iz sredstev ZZZS-ja bi nekoliko izboljšala položaj samozaposlenih oseb, kar bi lahko dodatno pripomoglo k povečevanju števila »prisilnih« oziroma »lažnih samozaposlitev«.

Da bi preprečili zlorabo te nove pravice, določamo, da mora fizična ali pravna oseba, pri kateri je samozaposlena oseba opravljala delo v nasprotju z drugim odstavkom 13. člena ZDR-1, ZZZS-ju povrniti sredstva, ki jih je ta izplačal samozaposleni osebi. Podlaga za uveljavljanje vračila je bodisi odločitev delovnega sodišča bodisi prepovedna odločba delovnega inšpektorja, iz katerih izhaja, da so bili v času, ko je samozaposlena oseba prejela nadomestilo od ZZZS-ja, podani elementi delovnega razmerja med delodajalcem in samozaposleno osebo.

Kršitelj mora vrniti nadomestilo, ki ga je ZZZS izplačal zaradi zadržanosti do največ 30 dni, ne pa nadomestila zaradi morebitne nadaljnje odsotnosti. To omejitev predlagamo zato, ker bi ZZZS po tem času obveznost izplačila bolniškega nadomestila prevzel tudi, če bi bil delavec pri kršitelju redno zaposlen.

K 3. členu

S prehodno določbo se predpiše, da se že začeti postopki uveljavljanja pravic končajo po določbah trenutno veljavnega zakona. To vključuje tudi pritožbene postopke zavarovancev v zvezi z odločbami ZZZS-ja, izdanimi pred začetkom uporabe tega zakona, četudi bi bila pritožba podana po začetku uporabe tega zakona.

K 4. členu

S končno določbo se določi običajni *vacatio legis* 15 dni, hkrati pa se določi zamik pri uporabi zakona. Zamik je potreben zato, da se ZZZS pripravi na povečan obseg dela, do katerega bi nedvomno prišlo, če bi moral bolniško nadomestilo samozaposlenim začeti izplačevati prej kot po sedanji ureditvi. V času pred uveljavitvijo bi lahko sprejeli tudi ukrepe za povečanje prihodkov ZZZS-ja, s katerimi bi ta izravnal predvidene nove izdatke, tako da ne bi bremenili sredstev, ki jih ZZZS izplačuje v druge namene.

IV. ČLENA, KI SE SPREMINJATA

29. člen

Nadomestilo gre zavarovancem na podlagi mnenja osebnega zdravnika oziroma pristojne zdravniške komisije:

- od prvega dne zadržanosti od dela zaradi presaditve živega tkiva in organov v korist druge osebe, posledic dajanja krvi, nege ožjega družinskega člana, izolacije in spremstva, ki ju odredi zdravnik ter poškodb, nastalih v okoliščinah iz 18. člena tega zakona;
- od 31. dne zadržanosti od dela v vseh drugih primerih. [delno se preneha uporabljati]

Zavarovancu pripada nadomestilo za delovne dneve oziroma delovne ure, ko je zadržan od dela, kot tudi za praznične in druge dela proste dni, določene z zakonom.

93. člen

Zavarovana oseba, ki ji je bil na račun Zavoda izplačan denarni znesek, do katerega ni imela pravice, mora vrniti prejeti znesek v skladu z določili zakona o obligacijskih razmerjih.

Terjatve iz prejšnjega odstavka zastarajo v treh letih od vsakokratnega izplačila posamičnega zneska.

V. PRILOGE

PODPISI POSLANKE IN POSLANCEV

Miha Kordiš

Luka Mesec

Dr. Matej T. Vatovec

Violeta Tomić

Dr. Franc Trček

